

ÅTTA ÄRENDEN – ÅTTA FRIANDEN

Vid granskningsnämndens senaste möte prövades åtta olika inslag och program som gällde SVT. Samtliga åtta friades. Tre av ärendena var olika inslag i Aktuellt; ett om klimatförändringar, ett om statsbudgeten och ett om graffiti, och alla tre gällde både opartiskhet och saklighet. Även en dokumentärfilm om Svenska Akademin friades både vad gällde opartiskheten och sakligheten. Sakligheten prövades också i ett inslag i Rapport om Arbetsförmedlingen, i ett inslag i Morgonstudion om klimatflyktingar och i en episod av programserien Bästa dieten. Ett inslag i Lokala nyheter Väst, om att en kommun lämnat ut personuppgifter, prövades både vad gällde opartiskheten, sakligheten och respekt för privatlivet.

FILM OM SVENSKA AKADEMIN FRIADES

FRIAT: *Det slutna sällskapet – Svenska Akademin, männen och övergreppen*, SVT1, 2018-12-05, en dokumentär om Svenska Akademin; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 18/04274 och 18/04369.

Programmet var en dokumentärfilm som mot bakgrund av den kris som drabbat Svenska Akademien skildrade de band som fanns mellan den för sexuella övergrepp anklagade så kallade kulturprofilen och Akademien.

Dokumentärmakarna gick tillbaka i historien och beskrev de band som funnits mellan mannen och Akademien, vid sidan om det faktum att han var gift med en av ledamöterna. Det skildrades hur mannen, som tillsammans med sin hustru bedrev en kulturklubb med bidrag från Akademien, också på andra sätt hade ekonomiska band till verksamheten, till exempel arvode för att sköta en lägenhet i Paris.

En av dem som intervjuades i filmen var den före detta ständige sekreteraren Horace Engdahl, som själv ingick i kretsen kring kulturprofilen. Engdahl, som varit en av institutionens mest inflytelserika ledamöter, umgicks också utanför Forum med kulturprofilen.

I filmen beskrevs en historisk utveckling inom Akademien, där det tidigare helt öppet gavs favörer till egna medlemmar, något som under Engdahls tid som ständig sekreterare togs bort och ersattes med andra förmåner.

Horace Engdahls långvariga vänskap med författaren Stig Larsson beskrevs också och det framkom att Stig Larsson fått flera stora priser från Akademien. Stig Larsson medverkade i en intervju i filmen. Den tidigare ständige sekreteraren Sara Danius, som tackat nej till medverkan i filmen, fanns ändå med i olika klipp bland annat från SVT-programmet "Min sanning".

En anmälare ansåg att uppgiften i programmet om priser till Stig Larsson från Svenska Akademien var felaktig. Enligt anmälaren har Stig Larsson bara fått Bellmanpriset, som är på 250 000 kronor. Den andra anmälaren tyckte att nämnden på ett mer allmänt plan borde pröva om programmet uppfyllde kraven på saklighet och opartiskhet. Som exempel nämnde anmälaren det avsnitt där priserna till Stig Larsson nämns och ansåg i likhet med den förra anmälaren att det här antydde att det rörde sig om vänskapskorruption. Anmälare två ansåg också att den totala summan borde ha satts i relation till den

totala summan för stipendier under de åren. Dessutom var anmälare två kritisk till att det nämndes att Horace Engdahls styvson fått en lägenhet i Akademiens fastighetsbestånd och ansåg att det lyfts ur sitt sammanhang. Som stöd för sin anmälan hänvisade anmälarerna dessutom till tre kritiska recensioner i Aftonbladet, Göteborgs-Posten och Expressen.

SVT skrev bland annat i sitt yttrande att det stämmer som anmälarerna skrev att Stig Larsson har fått Bellmanpriset på 250 000 kronor från Svenska Akademien. Dessförinnan har han fått Bonniers pris på 200 000 kronor, Doblougska priset på 150 000 kronor och Signe-Ekblad-Eldhs pris på 125 000 kronor. Dessa priser tillhör de större som delas ut av Akademien och sammantaget har Stig Larsson mottagit priser på 725 000 kronor, vilket redovisades i programmet.

Granskningsnämnden konstaterade att dokumentären hade en kritisk infallsvinkel gentemot Svenska Akademien och Akademiens koppling till kulturprofilen och dennes kulturverksamhet, i ljuset av att denne anklagats för sexuella övergrepp. En sådan utgångspunkt ligger väl i linje med SVT:s uppdrag att kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska bland annat myndigheter och organisationer. Genomgående under dokumentären gavs Horace Engdahl och Stig Larsson möjlighet att ge sin syn på Akademien och de aktuella relationerna samt kommentera den kritik som framkom gentemot dem. Även kulturprofilens inställning till anklagelserna om sexuella övergrepp redovisades. Nämnden kunde därför inte finna att programmet utformats i strid med kravet på opartiskhet.

Gällande de av anmälarerna kritiserade sakuppgifterna rörande prissumman till Stig Larsson ansåg nämnden att SVT i sitt yttrande visat grund för de uppgifter som lämnades. Att den totala summan för stipendier under samma år inte redovisades ansåg nämnden inte medförde att programmet stred mot kravet på saklighet i denna del. Ingen av anmälarernas övriga invändningar medförde heller enligt nämnden att programmet stred mot kraven på opartiskhet och saklighet, utan filmen friades helt.

BÄSTA DIETEN FRIADES – RÄTTELSE BIDROG

FRIAT: Bästa dieten, SVT1, 2018-10-23, program om dieter; fråga om saklighet och beriktigande. Dnr. 18/03808.

Programmet var del i en programserie där fyra par under en månad fick testa varsin ny diet. Bland annat prövades vegansk kost och lågkaloridieten LCHF. I programmet intervjuades en forskare om olika dieters påverkan på klimatet. Hon sa bland annat att spannmål och grönsaker har låg påverkan, medan mejeri-produkter och nötkött ger upphov till större koldioxidutsläpp. Klimatpåverkan för olika typer av kost och för de olika dieterna visades samtidigt grafiskt. Bland annat sades följande:

(Speaker) – Så den som äter mycket kött påverkar alltså klimatet mer än en växtätare. (Forskare) – Men om man tittar på vegan till exempel då har ju de tagit bort den här typen av matgrupper och så äter de längre ner, de hamnar ju väldigt lågt. (Reporter) – Och LCHF då, var ligger de? (Forskare) – Jo, LCHF de går ju åt motsatt håll och äter väldigt lite därifrån [spannmål] och väldigt mycket åt det här hållet [kött] och då kommer ju de också att ligga väldigt högt upp. [...](Speaker) – Vilken sorts kött man äter har även det betydelse för miljön. [...] Och även bland grönsakerna och baljväxterna kan man göra olika bra miljöval. [...] Till exempel är en populär ingrediens i vegankosten riktigt miljöfarlig. (Forskare) – Just nu så är sojan en av de absolut största drivkrafterna bakom avskogning av stora tropiska regnskogsområden, så att där kan man ju också fundera på, kan man välja alternativ till soja? Sojaprodukter det är ju sånt som tofu och det finns väldigt mycket vegetariska alternativ och just nu så experimenteras det ganska mycket med att ta fram alternativa vegetariska produkter som kanske

bygger på sånt vi kan odla här i Sverige på ett bättre sätt. [...] (Speaker) – Så man kan göra mer eller mindre klimatsmarta val i alla dieter. [...] (Forskare) – Minska på köttet, ät de här grova rotfrukterna i stället för de känsliga grönsakerna, speciellt när de inte är i säsong. Försök hitta de enkla sakerna.

En anmälare ansåg att det var felaktigt att vegansk kost bestående av soja bidrar till skogsskövling och att även om det är sant att sojaproduktionen är smutsig och vegansk kost ofta innehåller soja är det sällan den veganska kosten som står för skövlingen av regnskog. Anmälaren anförde vidare att veganska matprodukter innehåller oftast soja från Europa och Nordamerika, där det inte finns mycket regnskog och att den stora konsumenten av soja och framförallt soja från Sydamerika är köttindustrin, där sojan används som foder. En köttkonsument bidrar många gånger mer till skogsskövling än en person som väljer sojaprodukter.

En annan anmälare vände sig mot hur LCHF-dieten beskrevs i programmet och framhöll att LCHF-dieten inte nödvändigtvis måste innehålla kött och därför inte behöver vara dålig för klimatet.

SVT skrev bland annat i sitt yttrande att programmet var en del av en serie som bör bedömas i sin helhet. SVT delar anmälarens bedömning att det är fullt möjligt att äta LCHF-kost utan att äta kött och animaliska produkter vilket inte heller påstås i programserien. T ex nämnde de medverkande experterna i det tredje programmet att LCHF-paret hade kunnat välja mer växtbaserad LCHF och då motverkat några av de hälsoeffekter de fick. Det som de tongivande förespråkarna för dieten dock lyfter fram och hur LCHF har slagit igenom bland befolkningen, visar att de allra flesta som följer LCHF äter mer kött och animaliska fullfeta mejeriprodukter samt kyckling och fisk än till exempel veganer eller de som följer Livsmedelsverkets rekommendationer. Programmet försökte spegla LCHF-dietens så som den har sett ut under de senaste fem åren i Sverige. Det finns goda skäl att hävda att kött konsumeras relativt flitigt av personer som följer LCHF. Köttets och animaliska fetters hälsobringande egenskaper lyfts fram som viktiga beståndsdelar i den här dieten av flera av de mest kända förespråkarna och på de största LCHF-sajterna.

När det gällde sojan och miljön framförde SVT bland annat att det tydligt framgick i programmet att vegandieten är mycket bättre för miljön än de andra alternativen. Grafiken visade att spannmål och grönsaker ger ett lågt klimatavtryck och det beskrevs att den som äter mycket kött påverkar klimatet mer än växtätare. Avsikten med att ta upp detta var att belysa en förbättringspotential ur miljöhänseende oavsett diet. De forskare redaktionen varit i kontakt med framhåller att man ska försöka hitta alternativ till soja, som i många fall produceras under miljömässigt dåliga förhållanden och transporteras långt. Den globala efterfrågan på soja har bidragit till enorma sojaodlingar ibland annat Brasilien, Kina, USA och Indien. Stora mängder avskogning sker för odlingen, vilket orsakar utsläpp av växthusgaser och utrotning av arter för att nämna några effekter. Även om man försöker välja soja från Europa eller Nordamerika, innebär det långa transporter vilket ger stor klimatpåverkan. Redaktionen bedömde dock att det inte tydligt framgick av reportaget att bara en liten del av sojan som produceras globalt går till mänsklig konsumtion. Största delen soja som importerats till Sverige från de här områdena används för att utfodra djur. Redaktionens intryck bekräftades av tittarmejlerna. Att avsikten var att hitta ännu lite smartare kostval för alla dieter, även den veganska som redan leder miljöligan, hade inte gått fram. För att förtydliga detta ändrade redaktionen därför direkt på SVT Play och klippte bort den delen av programmet. På svt.se skrevs att det till nästa sändning skulle göras en rättelse. Inför nästföljande program den 30 oktober 2018 lästes följande text upp: *”Vi har en rättelse som gäller förra veckans program. Då talades det om hur sojaproduktion bidrar till att utplåna regnskogarna. Den uppgiften gäller främst soja som ska bli djurfoder. Soja som blir till vegetarisk mat har oftast producerats på ett mer ansvarsfullt sätt.”*

Granskningsnämnden friade programmet. Nämnden anser att programmet kunde ge intrycket att produktionen av soja för vegansk kost får till följd att regnskog avverkas och det kan diskuteras om framställningen därmed skulle strida mot kravet på saktighet. Eftersom SVT sänt en rättelse strider programmet dock inte mot detta krav. Mot bakgrund av SVT:s yttrande anser nämnden inte heller att en av anmälarnas invändningar vad gäller beskrivningen av LCHF-kost innebär att programmet strider mot saktighetskravet.

REPORTAGE OM KLIMATFÖRÄNDRINGARNAS LIBERIA INTE OSAKLIGT

FRIAT: Aktuellt, SVT2, 2018-10-08, kl. 21.00, inslag om stranderosion i Liberia; fråga om saktighet. Dnr. 18/03547.

SVT:s utsända besökte den fattiga stadsdelen West Point i Liberias huvudstad Monrovia. Invånarna, bland annat en lokal guide, berättade om hur de drabbades av höjningen av havsnivån. Reportern uppskattade att 10-15 procent av husen i stadsdelen spolats bort senast han senast besökte platsen fyra år tidigare. Han sa även följande: *"Västafrika är ett av världens mest utsatta områden för klimatförändringar, enligt flera expertrapporter. Den ökande havsnivån hotar inte bara fisket och jordbruket utan mer handfast och direkt de låglänta och tätbefolkade kustområdena."*

En rektor sa sedan att hans skola för 4 år sedan hotades att slukas av havet varefter en mariningenjör sa att den förstärkning som byggts som skydd för skolan är tänkt att skydda områden mot kusterosion. Avslutningsvis i reportaget sades följande.

En anmälare anförde att den globala havsnivåhöjningen under många hundra år varit mellan 1,5 och 3 millimeter och att havsnivåhöjningen i Monrovia ligger mellan 0 och 3 millimeter per år. Enligt anmälaren kunde därför inte den globala havshöjningen vara en trolig orsak till att delar av West Point spolats bort. Illegal sandtäkt verkar i stället vara en rimlig orsak. En annan anmälare anförde bland annat att inslaget var grovt osakligt då fakta i stället verkar vara att decenniegamla problem med erosion nu påverkat omkring maximalt 4 procent av befolkningen i West Point.

SVT hänvisade i sitt yttrande till en rapport från det amerikanska biståndsorganet USAID, publicerad år 2017, där faktorerna bakom de, sedan år 1960 fram till i dag, dokumenterade klimatförändringarna beskrevs enligt följande. *"Ökad årsgenomsnittlig temperatur med 0,8 grader i landet Liberia. 57 fler mycket varma dygn per år, en ökning med 15,7 procent. En ökad havsnivå"*. Invånarna i West Point (och Monrovia) vittnade samfällt till SVT:s reportageteam om hårdare stormar, kraftigare tidvatten och ett generellt sett oroligare hav. Att havets allt kraftigare rörelse primärt skulle bero på så kallad sandmining, dynamitfiske eller andra lokala fenomen har SVT inte funnit stöd för. Vidare hänvisade SVT till vetenskapsrapporter som beskrev hur ökade vattentemperaturer påverkade havens ekosystem och kustområden.

Granskningsnämnden ansåg att det av inslaget framgick att reporterns uppskattning om hur stor del av kåkstaden West Point som försvunnit de senaste fyra åren utgick från de uppgifter som den intervjuade guiden lämnade. Enligt nämndens mening hade SVT i sitt yttrande visat tillräcklig grund för de av anmälarna kritiserade uppgifter som lämnades i inslaget. Inslaget stred därför inte mot kravet på saktighet. Vad anmälarna i övrigt anförde medförde inte heller att inslaget stred mot kravet på opartiskhet.

SAKLIGA UPPGIFTER OM KLIMATFLYKTINGAR FRIADE INSLAG

FRIAT: *Morgonstudion*, SVT1, 2018-10-23, kl. 08.40, inslag om stranderosion i Bangladesh; fråga om saklighet. Dnr. 18/03803.

Ett inslag med SVT:s utsända på plats i Padmaflodens deltaland i Bangladesh visades två gånger i *Morgonstudion* den aktuella dagen. Det påannonserades med bland annat en elektronisk skylt med texten "Bangladesh: Klimatförändringar driver folk på flykt – Framtidsscenario redan nu".

Reportern berättade att området han befann sig i nyligen drabbats av svåra översvämningar och landerosion. Han uppgav även att en strandremsa på cirka 12 kilometer hade drabbats och 400 hus hade spolats bort i den senaste översvämningen och 20 000 personer hade påverkats. Reportern sa att de han pratat med i staden sagt att översvämningarna och erosionen blivit mycket värre de senaste åren.

Reportern beskrev Bangladesh som ett låglänt land och att bara en fjärdedel av landet ligger en meter över havsnivå. Han sa att den stigande havsnivån fick en omedelbar effekt på landet och vidare att lokalbefolkningen var besviken på myndigheterna över att de inte fick någon hjälp.

Programledaren frågade var alla de som tvingades lämna sina byar skulle ta vägen och reportern svarade: "*de senaste åren då att tiotusentals, hundratusentals människor, då många av dem tar sig till huvudstaden Dhaka, som ju är en jättestad, 20–25 miljoner människor där. Och där hamnar många av de här då som nu då kallas för klimatflyktingar, de hamnar i slummen och bor liksom väldigt eländigt*".

Enligt en anmälare var det fel att kalla människorna i inslagen för klimatflyktingar. Det var enligt anmälaren i själva verket en del i en naturlig folkflyttning från landsbygd till stad, så kallad urbanisering. Vidare var anmälaren kritisk till att landerosionen i det aktuella området påstods bero på klimatförändringar.

SVT anförde i yttrandet att det fanns ett brett vetenskapligt stöd för uppfattningen att Bangladesh geografi innebar att landet var ett av världens mest sårbara för global uppvärmning och klimatförändringar. Landet ligger vid Bengaliska viken, landet är låglänt och består till stor del av ett floddelta. Landet har under lång tid drabbats av översvämningar, monsunregn, cykloner och redan nu fanns så kallade klimatflyktingar.

I inslaget sas att så många som 20-25 miljoner invånare kunde tvingas lämna sina hem, den uppgiften stöds av bland annat uttalanden som landets tidigare premiärminister gjort i rapporten "Climate Displacement in Bangladesh". SVT ansåg mot den bakgrunden att det var korrekt att tala om klimatflyktingar i inslagen.

Många forskare har studerat landet och det finns flera rapporter om Bangladesh och klimatförändringar, som pekar på hur landet redan drabbats och kommer att drabbas av den globala uppvärmningen. FN:s klimatpanel IPCC:s utvärdering av kunskapsläget från år 2014 visar att havet globalt kan komma att stiga med upp till en meter fram till år 2100, för det högsta utsläppsscenarioet.

Att klimatförändringar ökat risken för översvämningar och tillhörande landerosion i Padmafloden beskrevs bland annat i tidskriften *Journal of Life and Earth Science*. Även andra vederhäftiga nyhetsmedier har beskrivit det som sker i Bangladesh som effekter av klimatförändringar, exempelvis *The Guardian* och *New York Times*.

Granskningsnämnden ansåg att SVT i yttrandet hade visat stöd för de uppgifter som presenterades i inslagen och fann därför inte att vad anmälaren anfört medfört att inslagen strid mot kravet på saktighet.

UPPGIFTER IDENTIFIERADE INTE PERSON – INSLAGET FRIADES

FRIAT: Lokala nyheter Väst, SVT1, 2018-09-07, kl. 18.30, inslag om att kommun lämnat ut personuppgifter; fråga om opartiskhet, saktighet och respekt för privatlivet. Dnr. 18/03389.

Inslaget påannonserades så här: *"Fjorton personer i Alingsås har fått sina bankkontonummer och personnummer utlämnade av kommunen och uppgifterna har sen delats på Facebook av kommunens egna personal."* Inslaget började med att reportern sa: *"Olyckligt och oförsvarligt, det är kommunens egen beskrivning av det inträffade. Bakgrunden är ett antal tjänstgöringsrapporter från idrottshallen Estrad i Alingsås, en arbetsplats där det arbetar många ungdomar. Kommunen har i samband med en utredning haft med dessa tjänstgöringsrapporter som bilaga. En privatperson begärde ut rapporten med bilagor som då bland annat innehåller kontonummer och personnummer på ungdomar som arbetet på Estrad. Uppgifterna lades sedan även ut i ett inlägg på Facebook och det här inlägget, det delades av en person som arbetar med dataskydd inom kommunen."*

I samband med att detta sades visades bland annat hur bilden svepte över ett Facebook-inlägg på en skärm. Bredvid inlägget syntes som hastigast tre små foton, varav två visade ansiktet på en person. Bilderna var otydliga och större delen av dem låg utanför bildkanten och syntes inte.

En tillförordnad kommundirektör intervjuades och sa bland annat att om det var korrekt att uppgifterna delats på Facebook var det oförsvarligt. Avslutningsvis sa programledaren att uppgifttema på Facebook-sidan tagits bort och att kommunen startat en utredning.

Anmälaren ansåg sammanfattningsvis att inslaget framställde honom som skyldig till kommunens bristande rutiner vid utlämnande av handlingar eftersom att anmälaren, som privatperson, delat ett inlägg på Facebook. Anmälaren ansåg att SVT pekade ut anmälaren genom att det sades att personen som delade inlägget arbetade med dataskydd och genom att anmälarens inlägg och profilbild på Facebook visades. I kommunen finns inga andra utpekade roller som har att övervaka dataskyddsfrågor. Anmälaren är väl känd i denna roll och var därmed lätt att identifiera. Anmälaren anförde vidare att SVT inte gett anmälaren någon möjlighet att komma till tals i frågan, och anmälarens uppfattning redovisades inte heller i inslaget.

SVT skrev i sitt yttrande att redaktionen bedömde att nyheten hade så stort allmänintresse att det motiverade publicering. Denna bedömning styrktes av intervjun med tillförordnad kommundirektör som tog mycket allvarligt på det inträffade. I inslaget uppgavs vid ett tillfälle att en person som jobbar med dataskydd inom kommunen hade delat uppgifterna. Redaktionen berättade inte personens namn, ålder eller kön och inte vilken avdelning personen arbetar vid eller vilken funktion personen har. Redaktionens bedömning var att bilden på Facebook-inlägget inte gjorde anmälaren möjlig att identifiera för fler än de som redan kände till omständigheterna.

Reportern sökte inför publiceringen vid upprepade tillfällen anmälaren, men fick aldrig någon kontakt. Försöken att komma i kontakt med anmälaren gjordes flera gånger via anmälarens fasta kontorstelefon. Redaktionen sökte anmälaren också via kommunens växel samt via Facebook Messenger. Anmälaren anförde i en kommentar att inga meddelanden hade lämnats via kommunens

växel. Han återfann senare på kvällen ett meddelande på Facebook Messenger och anmälaren frågar sig varför SVT inte kunde inväntat att kontakt etablerats och låtit anmälaren ge sin syn på saken. SVT svarade i ett tilläggsyttrande att inslaget inte sändes förrän kl 18.30 dagen efter och att anmälaren hade möjlighet att återkomma dagen efter meddelandet skickats.

Granskningsnämnden konstaterar att bilder på anmälaren syntes mycket kort i inslaget bredvid ett inlägg på Facebook i vilket det förekom en länk till en rapport med personuppgifter som lämnats ut av den kommun där anmälaren uppgavs arbeta med dataskydd. Bilderna var små, otydliga och låg till största delen utanför bildkanten. Enligt nämndens mening gick inte anmälaren att identifiera med hjälp av de uppgifter som förekom i inslaget. Inslaget strider därför inte mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

Nämnden anser vidare att SVT har gjort vad som rimligen kan krävas för att ge anmälaren möjlighet att bemöta eller kommentera kritiken. Anmälares invändningar i den delen medför inte att inslaget strider mot kravet på opartiskhet. Övrig kritik som anmälaren anfört innebär inte att inslaget strider mot kravet på saklighet eller andra bestämmelser som gäller för SVT:s programverksamhet.

INSLAG OM ARBETSFÖRMEDLINGEN INTE OSAKLIGT

FRIAT: Rapport, SVT1, 2018-12-20, kl. 18.00, inslag om Arbetsförmedlingens inställning till långtidsarbetslösa; fråga om saklighet. Dnr. 18/04522.

Inslaget handlade om ett avslöjande om att Arbetsförmedlingen vill slippa ta ansvar för långtidsarbetslösa. I inslaget intervjuades Arbetsförmedlingens generaldirektör som bekräftade uppgifterna och beskrev bakgrunden och motiven till Arbetsförmedlingens hållning när det gäller de som varit arbetslösa längst tid. I inslaget intervjuades också företrädare för Centerpartiet, Socialdemokraterna, Moderaterna (M) och Sverigedemokraterna (SD). I samband med detta sa reportern: *"Ja, Socialdemokraterna tycker Arbetsförmedlingen fungerar bra men det tycker inte SD, KD och M, vars budget ju sparar kraftigt på Arbetsförmedlingen."*

Anmälaren var kritisk till uttalandet om budgeten och framhåller att det endast är M och KD som lagt budgeten.

SVT skrev i sitt yttrande att det aktuella inslaget handlade om Arbetsförmedlingens hållning när det gäller de som varit arbetslösa längst tid. Under andra halvan av inslaget redogjordes också för olika partiers syn på arbetsförmedlingen. Reportern redovisade att Sverigedemokraterna (SD), Kristdemokraterna (KD) och Moderaterna (M) var kritiska till arbetsförmedlingen och att budgeten - som alltså röstats igenom av M, KD och SD - kraftigt drog ner anslagen till arbetsförmedlingen. Mot bakgrund av detta ansåg SVT att det inte hade någon avgörande betydelse för sakligheten i stort att SD inte hade varit med och lagt fram den budgetreservation som partiet röstade för.

Granskningsnämnden konstaterar att det genom inslaget felaktigt kunde framstå som att SD varit med och lagt fram den aktuella budgetreservationen. Inslaget handlade dock främst om Arbetsförmedlingen och fokus var riktat mot myndighetens inställning gentemot en grupp långtidsarbetslösa. Mot denna bakgrund och mot bakgrund av att SD röstade för budgetreservationen samt vad SVT anfört om att SD, KD och M var kritiska till Arbetsförmedlingen anser nämnden att uppgiften inte medförde att inslaget strider mot kravet på saklighet.

FORMULERINGEN "IHOPKNÅPAD" BUDGET FRIADES

FRIAT: Aktuellt, SVT2, 2018-12-12, inslag om statsbudgeten och regeringsbildningen; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 18/04372.

Inslaget handlade om att Moderaternas och Kristdemokraternas budgetreservation röstades igenom i riksdagen. Inledningsvis sa reportern följande: *"Den budget som i dag på eftermiddagen klubbades igenom i riksdagen är unik. Det var inte regeringens budgetförslag som vann. Å andra sidan har vi ingen riktig regering. Sveriges budget för 2019 är ihopknåpad av Moderaterna och Kristdemokraterna och stöddes i dag av Sverigedemokraterna som känner att de nu äntligen fått makt över Sveriges ekonomi."*

I inslaget intervjuades också de ekonomiskpolitiska talespersonerna för (SD), (V), (L) och (C). Det redogjordes också för olika delar i budgetens innehåll. Sedan följde en debatt i studio mellan Per Bolund (MP), ledamot i partistyrelsen och Elisabeth Svantesson (M), ekonomiskpolitisk talesperson.

Inslaget avslutades med att SVT:s inrikespolitiska kommentator kommenterade debatten och även regeringsbildningen. Han sa bland annat att den kommande statsministeromröstningen inte skulle ge något resultat.

Anmälarna var sammanfattningsvis kritiska till att uttrycket "ihopknåpad" användes i inslaget och ansåg att det innebar ett ställningstagande. En anmälare var också kritisk till uttrycket "svart vecka" som användes i samband med inledningen av programmet då en skylt med texten "Omröstning på fredag" visades och programledaren sa: *"Talmannens bekymmer fortsätter. Svart vecka i den svenska politiken och ingen ny regering i sikte."*

SVT skrev i sitt yttrande bland annat att formuleringen "ihopknåpad" användes för att illustrera den fundamentala skillnaden mellan en budgetproposition och en budgetmotion. En budgetmotion är alltid framställd under stor tidspress och går därför inte att jämföra med budgetpropositionen oavsett om man utgår från arbetstimmar eller utredningsarbete. SVT anser att det inte finns någon politisk värdering i formuleringen "ihopknåpad" utan att den syftade på att den budget som röstades igenom tagits fram med betydligt mindre resurser och under kortare tid än vad som normalt gäller för budgetar som röstas igenom i riksdagen. Den journalistiska friheten ger också utrymme för ett annat språk än det formella och för att använda ord och uttryck som används i dagligt tal.

Granskningsnämnden anser att beskrivningen av Moderaternas och Kristdemokraternas budget visserligen var tillspetsad men mot bakgrund av SVT:s yttrande och den efterföljande debatten kan den inte anses stå i strid med kraven på opartiskhet och saklighet. Nämnden uppfattar vidare att uttrycket "svart vecka" genom den inrikespolitiska kommentatorns analys syftade på att Sverige fortsatt stod utan regering och att det i närtid såg ut att förbli så. Inte heller detta uttalande medför att inslaget står i strid med kraven på opartiskhet eller saklighet.

INSLAG OCH DEBATT OM KLOTTER OCH SANERING VAR INTE PARTISKT

FRIAT: Aktuellt, SVT2, 2019-01-23, kl. 21.00, inslag om klotter och graffiti; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 19/00260.

Inslaget innehöll ett reportage om klotter och graffiti där man intervjuade både personer som klottrar och klottersanerare mot bakgrund av att det olagliga klottret har ökat i landet de senaste åren. Vid en laglig klottervägg träffade reportern två klottrare som bar masker. De intervjuades om varför de klottrade och om de hade tänkt på aspekten att det kan vara olagligt på vissa platser. De sa att graffiti

är en konstform som inte kan vara olaglig i sig, men att det inte är tillåtet att måla på alla platser. Reportern frågade "Vad säger du till dem som säger att det ser hemskt ut?" En av männen sa att han ansåg att "annat är fulare". Han själv ansåg att han "piffar upp". Senare i inslaget intervjuades två klottersanerare om arbetet med att rengöra vagnar. I ett studiosamtal i direkt anslutning till reportaget debatterade Anna König Jerlmyr, moderat finansborgarråd i Stockholm, och Ann Mari Engel, vänsterpartist i Kulturnämnden, Region Stockholm, vilka åtgärder som behövs för att förhindra olagligt klotter.

Inslaget anmäldes av organisationen GraffitiFrämjandet som ansåg att SVT hade misslyckats i sitt uppdrag att vara neutrala och sakliga i rapporteringen om graffiti. Bland annat reagerade anmälaren på att reportern frågade klottrarna: "Vad säger du till dem som säger att det ser hemskt ut". Anmälaren ansåg att en hel kulturform framställts ensidigt och att SVT i det efterföljande studiosamtalet ställde klotter mot sk öppna väggar. Anmälaren ansåg också att statistiken som redovisades var missvisande eftersom tittaren kunde tro att det endast var statistik för Stockholm man syftade på i inslaget.

SVT redogjorde i sitt yttrande för att det var tydligt i reporterens frågor att det inte var reporterens egen åsikt och att det enligt Granskningsnämndens praxis finns ett stort utrymme för tillspetsade frågor. Angående studiosamtalet skrev SVT i sitt yttrande att det inte var SVT, utan de två deltagarna i samtalet som hade åsikter kring om öppna väggar hade betydelse för ökat eller minskat klotter. SVT ansåg också att statistik i ett rikstäckande program gäller hela landet om inte annat anges, men att man möjligen hade kunnat vara ännu tydligare med den uppgiften.

Att inslaget handlade om det olagliga klotret och graffiti samt vad som kunde göras för att minska den sortens skadegörelse innebar inte att inslaget strider mot kravet på opartiskhet menade granskningsnämnden. Programföretagen måste enligt nämndens praxis, ha stor frihet att själva bedöma värdet av olika nyheter, vilka som ska medverka och vilka frågor som i övrigt ska uppmärksammas i programverksamheten. Enligt nämnden hade inslaget vunnit i tydlighet om det hade framgått att den statistik över anmälda klotterbrott som presenterades gällde för hela landet, men avsaknaden av uppgiften var inte av sådan betydelse att inslaget stred mot kravet på saklighet i den delen.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!